

Mehmet RİFAT
İ. Ü. Yabancı Diller Yüksek Okulu
Asistanı

GENEL GÖSTERGEBİLİM İLKELERİ

Gösterge Dizgelerinin Üretim Süreci

0. Giriş gözlemleri.

Aşağıdaki yazıda genel göstergebilim kuramının gösterge dizgelerine yönelik üretici saptamalarını ele alırken temel çözümleme işlemlerini de vurgulamaya çalışacağız.

Hemen belirtelim: Burada söz konusu olan göstergebilim kuramının amacı ne gösterge dizgelerinin gerçek anlamını bulmak, ne yepyeni anlamlar ortaya çıkarmak ne de dış yaratımsallık koşullarını sergilemektir. Bu kuramın amacı, bir gösterge dizgesinde ne söyleniyor, neyi kim söylüyor, bu soruların yanıtını da araştırmak değildir. Göstergebilim kuramının tasarısı, bir gösterge dizgesi sözgelimi bir yazınsal ya da bilimsel söylem, bir görüntü, bir mimari yapı, bir tiyatro gösterisi vb. hangi anlamsal katmanlardan oluşuyor, bunu yeniden bir üst-dil aracılığıyla dizgeleştirerek sunmaktır. Açıkçası, anlamları değil, anlamın eklemlenerek üretiliş biçimini araştırır, anlam üretiminin süreçlerini ortaya çıkarmaya çalışır göstergebilim. Bu nedenle, **İçeriğin biçimine yönelik içkin ve yapısal** bir kuramdır.

1. Gösterge dizgelerinin üretim süreci.

Tüm gösterge dizgelerini **kural** ve **ilişkilerin yapılaştırdığı** bir düzenek olarak gören göstergebilim bu düzeneğe yaklaşabilmek ereğiyle bir anlam üretici örnek oluşturmuştur. Yalından karmaşığa, evrenselden tikele uzanan çeşitli katmanların oluşturduğu **Üretici Süreç'e** (ÜS) ilişkin bu örnek, göstergebilim kuramının özellikle son yıllarda dizgeleştirdiği **sözdizim/anlam** bileşkelerinin hem yatay hem de dikey boyutlardaki eklemlenişine dayanır. Göstergebilim kuramı, gösterge dizgelerinin üretimiyle ilgili olarak, ikisi doğrudan doğru-

ya ÜS'in içinde yer alan diğeri ise ÜS'i herhangi bir aşamada durduran 3 ayrı yapı (katman) saptar:

a. Anlatısal yapılar; b. Söylemsel yapılar; c. Betiksel yapılar.

2. Üretici Sürecin katmanları.

2.1. Anlatısal yapılar.

Her biri iki bileşkeden oluşan iki ayrı düzey içerir:

a. Derin düzey.

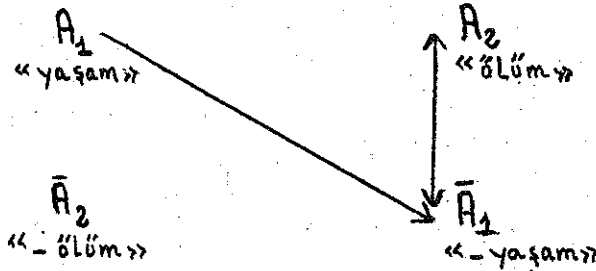
ÜS'in en soyut düzeyidir. Derin düzeyde yer alan yapılar, anlamın temellendiği, kaynaklandığı **güçlü** yapılarıdır. **Temel sözdizim/ Temel anlam** bileşkelerine ayrılır.

1. bileşke: temel sözdizim.

Bu bileşke iki ayrı alt-bileşke içerir:

1. alt-bileşke: **Sınıflandırıcı (ilişkisel) alt-bileşke**: Anlam üretiminin temel yapılarını kavramak için gerekli bilgikuramsal koşulların saptandığı aşamadır bu. Temel öğelerin yer aldığı bu alt-bileşkede, çözümleme açısından yapılacak ilk iş **ikilikleri** bulgulamaktır. Bu ikilikler arasındaki ilişkileri sınıflandırmak, anlamın varoluş koşullarını belirleyeceği gibi öğeler arasındaki sözdizimsel ilişkilerin çerçevesini de saptayacaktır.

2. alt-bileşke: **İşlemsel alt-bileşke**: Sözdizimsel ilişkilerin hangi öğeler arasında gerçekleştiği bir önceki alt-bileşkede saptandıktan sonra; bağıntıların türleri iki mantıksal dönüşüm işlemiyle belirlenir: **Değilleme/İçerme**. Bu iki dönüşüm türünü bir **göstergebilimsel dörtgen** çizimiyle örneklendirebiliriz:

A_1 'den \bar{A}_1 'e geçiş bir **değilleme** işlemi sonucu gerçekleşir. Birinci öge bırakılırken ikinci öge varoluş. (Bu işlem **çelişik öğeler** arasındaki ilişkiyi kurar.) Öte yandan, \bar{A}_1 'in varoluşu yeni bir işlemin doğmasına da yol açabilir: \bar{A}_1 A_2 'yi içerebilir ya da karşıtı. (Bu işlem, **karşit öğelerle alt-karşit öğeler** arasındaki ilişkiyi kurar.)

Açıklama: Anlamlamanın ya da bir başka deyişle anlam üretiminin temel yapıları hem kavramsaldir hem de mantıksal: Kavramsaldir, çünkü, simgesel öğelerle iş görür; mantıksaldir, çünkü işlemler ilişkilerin dönüşmesine yol açar. Bu aşamada, çözümlmeyi matematikselleştirmek, dolayısıyla anlam ikircilliğini ortadan kaldırmak amacıyla görsele çizimlere, biçimsel dile büyük önem verilir. Göstergebilimsel dörtgen çizimi de bu amacın sonucudur.

2. bileşke: Temel anlam.

Temel sözdizim bileşkesindeki simgesel öğeler (A_1 , A_2 vd.) bu bileşkede ilk anlamsal yatırımlarla donatılmaya başlanır. Simgesel ulamlardan anlamsal ulamlara («yaşam», «ölüm», vd.: Bkz. yukardaki göstergebilimsel dörtgen) geçilirken sözdizimsel boş yapılara da anlamsal değerler yüklenir. Göstergebilim bu aşamada iki temel karşıtlık öne sürer:

a. Bireysele ilişkin karşıtlık: **yaşam** kt **ölüm**.

b. Toplumsal ilişkine ilişkin karşıtlık: **ekin** kt **doğa**.

Temel anlam bileşkesi bu karşıtlıklarla sözdizim öğelerini adlandırmakta, onlara ilk evrensel biçimlerini vermekte, onları oluşum süreci içindeki ilk anlam çekirdekleriyle donatmaktadır.

Böylece, **Temel sözdizim/Temel anlam** bileşkeleri ÜS'in daha sonraki katmanlarını oluşturacak ilk küçük-evreni belirler. Ancak, bu küçük-evren **gücül** değerlerin kaynaştığı bir temel dizgedir. Değerler ancak daha üst düzeyde bir **Özne** tarafından üstlenildiği an **gücüllükten kurtulacaktır**.

b. Yüzeysel düzey.

Derin düzeyde yer alan **gücül** değerlerin edimleşmeye başladığı bu düzeyde de iki alt-bileşke ayırtdedir.

1. bileşke: Anlatısal sözdizim.

Temel sözdizimde öğeler arası ilişkiler ve bu ilişkileri dönüştüren iki temel işlem söz konusuyken, bu ikinci sözdizim aşamasında **sözce**'ler arası ilişkiler söz konusudur. Derin düzeydeki **gücül** yapılar **Özne**'lerle bağlantı kurarak **gücüllükten kurtulmaya** başlamışlardır artık. Bu nedenle, ilk iş, sözdizimsel işlevlerin, bir başka deyişle **Eyleyenlerin** (**Özne/Nesne**; **Gönderen/Gönderilen**) yer aldığı ve en yalın sözdizimsel yapı diye tanımlayabileceğimiz **temel sözce**'leri saptamaktır.

Temel sözce en az iki eyleyen arasındaki ilişkiden doğar: Sözelimi

Özne/Nesne arasındaki bağıntısının oluşturduğu mantıksal, soyut yapıdır. Temel sözdizimde karşımıza çıkan iki özellik (ilişki; işlem) bu aşamada da karşılığını bulur. Çünkü temel sözce ikiye ayrılır:

a. **durum sözcüsü:** Özne/Nesne arasındaki ilişki: Özne ya Nesne'den ayrıdır ya da onunla birlikte. Ayrılık (Ö U N), birliktelik ($\text{Ö } \cap \text{ N}$).

b. **edim sözcüsü:** Bir durum sözcüsünü bir başka durum sözcüsüne dönüştüren edimin oluşturduğu sözcü. Bir işlemi, bir dönüştürümü belirtir: $=> [(\text{Ö U N}) \rightarrow (\text{Ö } \cap \text{ N})]$. **Durum sözcüsü** temel sözdizimdeki ilişkilerin yeni bir evrimini simgelerken (ayrılık ya da birliktelik) **edim sözcüsü** temel sözdizimdeki işlemlerin, bir üst aşamasıdır. Temel sözdizimde işlemler ilişkileri nasıl dönüştürüyorsa, edim sözcüleri de durum sözcülerini yönetir, etkiler, onları bir başka durum sözcüsüne dönüştürür. Bir edim sözcüsünün bir durum sözcüsünü etkileyip onu yeni bir durum sözcüsüne dönüştürmesi sürecini, göstergebilim **Anlatı İzlenesi(Aİ)** olarak adlandırır. Anlatısal sözdizim düzlemini çözümlenmeyi amaçlayan bir incelemecinin birincil etkinliği tüm durum sözcülerini saptamak, ardından bu sözcülerin dönüşümlerini izlemektir. Bir durum sözcüsünün bir başka durum sözcüsüne dönüşmesiyle nasıl küçük bir Aİ oluşuyorsa, bir gösterge dizgesi içinde başlangıçtaki durumun sonuçta bir başka duruma dönüşmesi de **temel Aİ**'ni oluşturur. Aİ, Özne'nin bir başka Özne'yi etkileyerek içinde bulunduğu durumu bir başka duruma dönüştürmesidir.

1. evre: **Eyletim:** Gönderen (G) ile Özne (Ö) arasındaki ilişkidir. G belli bir izleneyi uygulatmak amacıyla Ö'yi etkilemeye, inandırmaya çalışır. G'in **inandırıcı edimine** karşılık Ö de **yorumlayıcı edimiyle** G'in söz ya da davranışlarının gerçekliğini araştırır. Böylece eşit düzeyde bir ilişki kurulur G ile Ö arasında. Aralarında bir uzlaşım olursa, izleneyi gerçekleştirmek için bir **sözleşme** yapılır. (Örnek: Baba (G). Yiğit delikanlıdan (Ö) hasta kızı için gereken iyileştiriciyi (N) bulmasını; karşılığında güzel kızını kendisiyle evlendireceğini söyler. Yiğit: Delikanlı Baba'nın bu isteğini uygun bulur.)

Ancak kimi durumlarda G ile Ö eşit düzeylerde olmayabilirler. Sözelimi, G üstünlük taşıyabilir Ö'ye göre; yaptırıcı gücü Ö'ye göre çok etkindir. Bu durumda Ö yerine getirmek zorunda kalır G'in isteğini. Sözleşme zorla benimsettilir. (Örnek: Üvey Anne (G) Küçük kızın (Ö) ormana gidip su getirmesini (N) ister, yoksa cezalandıracaktır küçük kızı. Küçük kız Üvey Anne'nin isteğini yerine getirmek zorundadır.)

2. evre: **Edinç:** Ö ister zor durumda kalarak (ikinci örnek) G'in isteğini yerine getirmeye çalışsın, ister onun bu isteğini benimseyerek işe başlasın (birinci örnek) yapılması gerekeni başarabilmek için, bir başka deyişle; aradığı somut ya da soyut N'ye kavuşabilmek için, kimi ön koşulları, yetenekleri edinmek zorundadır. Bu evrede G'in işlevi biter, Ö gereken yetenekleri (eğer bu yetenekler kendisinde yoksa) edinmeye çalışır. Kısaca belirtirsek, Ö'nin eylemini başarabilmesi için üç kipsel özellikle donanması gerekir: **yapmayı istemek/yapmayı bilmek/yapabilmek**. Bu kipsel öğelerden birinin eksikliği, Ö'nin başarısızlığına yol açar. Kipsel özellikleri, (özellikle **yapmayı bilmek ve yapabilmek**) Ö yardımcı eyleyenler (Yardımeden) aracılığıyla elde eder. (Örnek: Yiğit Delikanlı (Ö) İyilik perisinden (Yardımeden) yardım görür.) Ama kimi kez bu iki kipsel özelliği kolayca elde edemez, engelleyenler (Karşıçikan) çıkabilir, karşısına. (Örnek: Yiğit Delikanlı (Ö) kötülük simgesi bir Büyücü (Karşıçikan ya da Karşıt-Özne) ile savaşmak zorunda kalır.)

3. evre: **Edim:** Ö kipsel değerlerle donanıncı amacını gerçekleştirmede bir engel kalmaz artık. Eyleme geçerek aradığı N'ye, ulaşmak istediği amaca erişir. Edinci izleyen edim başlangıçtaki durumu (Ö U N) yeni bir duruma (Ö n N) dönüştürür.

Ama Ö kipsel değerleri edinmemişse eyleminde de başarısız kalır.

4. evre: **Yaptırım:** Ö'nin 3. evredeki başarısı ya da başarısızlığına göre G yeniden belirir ve bu kez yeni bir nitelikle (Gönderilen; daha doğrusu Değerlendiren) Ö'yi ya ödüllendirir ya da cezalandırır.

Açıklama: Anlatı sözdizimine ilişkin olarak yukarıda vurguladığımız özellikler çözümleme aşamasında burada belirtmediğimiz yönetsel aygıtla ele alınır, her evre kendine özgü işlemlerle açıklanır.

2. bileşke: Anlatısal anlam.

Temel anlam dizgesinden anlatısal anlam dizgesine geçiş, temelde belirlenen küçük-evrene özgü güçlü değerlerin bir özne ile kaynaşması demektir. Göstergibilimsel dörtgen üstünde yer alan öğelerin tümüyle bir üst düzeye geçmesi söz konusu değildir. Bir Özne ile bağlantı kuran öğeler yeni anlamlar yüklenerek bu anlatısal anlam boyutuna geçerler. Oluşacak söylemin türü de bu aşamada saptanmaya başlanır.

2.2 Söylemsel yapılar.

Söylemsel yapılar anlatısal yapıların **dizgeden oluşa, diziselden**

dizimsele geçişiyle oluşur. Bu yapılar düzleminde de iki bileşkedен söz etmemiz gerekir:

1. bileşke: Söylemsel sözdizim (söylemselleşme):

Anlatı yapılarının (örneğin sözcelerin) sözcemele işleminde geçirilerek bir söylem durumuna geldiği görülür bu bileşkede. Bir başka deyişle, söylemselleşme aşamasıdır. Bu aşamada 3 alt-bileşke söz konusudur:

- a. oyunculaşma (ya da kişileşme);
- b. süremselleşme; ;
- c. uzamsallaşma.

Bu üç alt-bileşke aracılığıyla anlatı sözceleri bir yandan uzamsal-süremsel yerlemler içine yerleşirken öte yandan sözcelerdeki işlevsel öğelerin (eyleyenlerin) çeşitli «rol»ler yüklenip oyunculaştıkları, kişileştikleri; sözgelimi Özne'nin, yalnızca Özne olmakla kalmayıp bir «Balıkçı», bir «Derviş», bir «Ressam», bir «Bilim adamı», bir «Padişah» vb. gibi nitelikleri olan bir Özne'ye dönüştüğü görülür. Böylece eyleyenler uzamsal - süremsel yerlemler içinde somutlaşırken, hem sözdizimsel özellikler hem de izleksel nitelikler taşımaya başlarlar.

2. bileşke: Söylemsel anlam.

Bu bileşkede söylemsel sözdizimin yeni anlamlarla varsıllaştığı görülür yeniden. Anlamsal öğelere yeni **izleksel** özellikler ve **betisel** nitelikler eklenmeye başlar. Yalından karmaşığa bir adım daha atılmış olur böylece. Yarı-özerk iki aşama öngörmek zorunludur bu bileşkede. **İzlekselleşme/betiselleşme.**

Kimi söylemler, betikler ya da etkinlikler ÜS'in yalnızca **izleksel** özellikler taşıyan aşamasında belirlemeye başlarken kimileri de bir katman daha aşarak karmaşılaşırlar. Sözgelimi, **Biçimsel Mantık**, ÜS'in derin düzeylerinde gerçekleşme durumuna gelirken, bir **Felsefe Söylemi** söylemsel anlam aşamasına dek uzanabilir. Ama bu aşamanın da **izleksel** boyutunda kalır. Bir başka deyişle, bir **Felsefe Söylemi** izleklerden oluşur. (Kavramların da eyleyen durumunda olduğunu unutmamak gerekir.) Ama buna karşılık, örneğin bir **Yemek Kitabı** hem izlekseldir hem de betisel. Yine aynı biçimde halk anlatıları, masallar da betisel özellikleriyle ayrılık taşıyan söylemlerdir. Masallarda **varsıl/yoksul; akıllı/saf; güzel/çirkin** vb. izleklerin gidererek somut özelliklerle süslediği görülür. Anlatıları gerçeğe benzer kılma kaygısından kaynaklanır bu. Öte yandan, **Gazetecilik** olayı da izlekselden betisele geçiş üstüne kurulmuştur, göstergibilim açısın-

dan. Gündelik yaşamdaki aynı olayın (izlek) gazetelerin sayfalarında değişik özelliklerle ((betiler) sunulması gazetecilik söyleminin betisel bir söylem olduğunu gösterir.

3. Betiksel yapılar.

ÜS'in herhangi bir aşamasında durdurulmasıyla gerçekleşir betiksel yapılar. (Biz burada betiksel yapı ya da betikselleşme terimini şu ya da bu düzeyin aynen bir betik gibi iç kurgusu olan, belirginleşmeye başlamış bir örgü karşılığında kullanıyoruz.) Gerek anlatı gerekse söylem boyutundaki sözdizimsel ve anlamsal bileşeler görüntü, el kol devinimleri, doğal dil, biçimsel dil vb. ile belirginleşmeye başlayabilir. Böylece betik özelliği taşıma, betikselleşme görülür. ÜS'in doğal dil dizgesiyle betikselleştiği durumlarda ilk söz edilmesi gereken özellik çeşitli **zorunluk**lardır. Doğal dillere özgü temel zorunluk **esneklik**'tir. **Yayılma/Yoğunlaşma** ikilisiyle çıkar karşımıza bu tür bir söylemsel özellik. Sözgelimi, kimi yazınsal yapıtlarda bir olgu bir tek sözcükle belirtilirken (yoğunlaşma) aynı olgunun ya bir başka yapıtta ya da aynı yapıtın bir başka kesitinde bir uzun tümceyle, bir paragrafla anlatıldığı (yayılma) görülür. Öte yandan, doğal diller boyutundaki bir başka özelliği de diyalogların kullanımı oluşturur. Böylece gerçeğe benzerlik olgusu yaratılmış olur. Doğal dillere özgü bir başka zorunluk da **çizgisellik**tir.

ÜS'in betikselleşmesi doğal dil düzleminde olmayıp sözgelimi gösteri (örneğin, tiyatro) düzleminde olursa, betikselleşme el kol devinimleri, mimikler, ses ve ışık oyunları gibi zorunlukların gerçekleşmesiyle olur.

Betiksel yapılar günümüzde özerk bir araştırma alanı oluşturur. Özellikle yazınsal söylemlere yönelik çalışmalar, betiklerin kurgusunu, kesitlenişini, bu kesitleniş süreci içinde hangi ilkelere uyduklarını araştırırken **betiksel dilbilimin** ortaya attığı yöntemlerden yararlanır.

4. Gerçekleşme düzeyi.

Betikselleşmenin ardından gelen, bir bakıma betikselleşmenin son aşaması, bir parçası sayabileceğimiz gerçekleşme düzeyinden de söz etmemiz gerekir. Gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak verebileceğimiz en belirgin örnek kuşkusuz doğal dil dizgesinden olacaktır. Doğal dillerin genel zorunluklarıyla betikselleşen bir söylem bu kez hangi doğal dil söz konusuysa onun **ses/sözdizim/sözcük** dizgesine uymak zorunda kalır. Gerçekleşme düzeyi de ayrı bir araştırma alanı oluşturur.

5. Sonuç gözlemleri.

Hem «dünyanın insan için» hem de «insanın insan için» taşıdığı anlamı araştıran göstergebilimin tüm gösterge dizgelerine yönelik olarak geliştirdiği **düşüncenin evrensel düzeneğini** simgeleyen. **Üretici Süreç** değişik alanlarda sürdürülen çözümlemelere konu olmaktadır. Bugün bilimsel, öğretici, yazınsal, şiirsel, dinsel söylemlere ilişkin göstergebilimsel etkinliklerin yanı sıra görüntü, resim, uzam, tiyatro göstergebiliminden de söz edilmektedir. Salt sözlü geleneğe yaslanan uygarlıkların anlamsal yapısını araştıran göstergebilimsel etkinliklerin de katkısı tartışılmamaktadır artık.

Yirmi yılı aşkın bir üretim sürecinden geçen göstergebilimsel tasarımı, başlangıçta salt derin yapılarla ilişkin yöntemlerle çalışırken, son yıllarda **Üretici Süreç**in en üst düzeylerine, en karmaşık yapılarına yönelmiştir.

Kendi üretim süreci var olduğu sürece, inceleme konusuna ilişkin **Üretici Süreç**in de giderek varsıllaşacağı esenlikli bir gerçektir.

6. Üretici Süreçin Çizimi :

ÜRETİCİ SÜREÇ			
	sözdizimsel bileşke		anlamsal bileşke
Anlatısal yapılar	derin düzey	TEMEL SÖZ DİZİM	TEMEL ANLAM
	yüzeysel düzey	ANLATISAL SÖZ DİZİM	ANLATISAL ANLAM
Söylemsel yapılar	SÖYLEMSSEL SÖZ DİZİM Söylemselleşme Oyunculasma süremselleşme uzamsallaşma		SÖYLEMSSEL ANLAM izlekselleşme Betiselleşme

7. Genel Göstergibilim Kaynakçası :

- Arrivé, M., *Les Langages de Jarry*, Paris, Klincksieck, 1972.
- Barthes, R., *Göstergibilim İlkeleri* (Türkçe çeviri: B. Vardar, M. Rifat), Ankara, Kültür Bakanlığı yay., 1979.
- Benveniste, E., *Problèmes de linguistique générale*, cilt I, 1966; cilt II, 1974, Paris, Gallimard.
- Bröndal, V., *Essai de linguistique générale*, Kopenhag, 1943.
- Chabrol, C. ve başkaları, *Sémiotique narrative et textuelle*, Paris, Larousse, 1973.
- Coquet, J.-C. 1. *Sémiotique littéraire*, Paris, Mame, 1973.
2. «La Relation Sémantique sujet-objet», *Langages* 31, 1973.
- Courtés, J., 1. *Introduction à la sémiotique narrative et discursive*, Paris, Hachette, 1976.
2. «La Baba-Jaga: Perspectives d'analyse», *Document de Recherche en Linguistique Textuelle*, 2/1979, Université de Toulouse-Le-Mirail.
3. Bkz. Greimas, A. J. ve J. Courtés.
- Escande, J., «Le Pari greimassien», *Dilbilim* IV, 1979.
- Geninasca, J., *Analyse structurale des Chimères de Nerval*, Neufchâtel, La Bâconnière, 1971.
- Greimas, A. J., 1. *Sémantique structurale*, Paris, Larousse, 1966.
2. *Du Sens*, Paris, Seuil, 1970.
3. «Un problème de sémiotique narrative; les objets de valeur», *Langages*, 31, 1973.
4. «Les actants, les acteurs et les figures», *Sémiotique narrative et textuelle* (C. Chabrol), Paris, Larousse, 1973.
5. «Pour une théorie des modalités», *Langages* 43, 1976.
6. *Maupassant. La sémiotique du texte: exercices pratiques*, Paris, Seuil, 1976.
7. *Sémiotique et sciences sociales*, Paris, Seuil, 1976.
8. «Les acquis et les projets», *Introduction à la sémiotique narrative et discursive* (J. Courtés), Paris, Hachette, 1976.
9. «Le Contrat de véridiction», *Dilbilim* II, 1977.
- Greimas, A. J. ve J. Courtés, *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Paris, Hachette, 1979.
- Greimas, A. J., E. Landowski ve başkaları, *Introduction à l'analyse du discours en sciences sociales*, Paris, Hachette, 1979.
- Greimas, A. J. ve başkaları, *Essai de sémiotique poétique*, Paris, Larousse, 1972.
- Groupe d'Entrevernes, 1. *Signes et Paraboles. Sémiotique et texte évangélique*, Paris, Seuil, 1977.
2. *Analyse sémiotique des textes*, Lyon, PUL, 1979.
- Helbo, A. ve başkaları, *Le Champ sémiologique. Perspectives internationales*, Brüksel, Complexe, 1979.
- Hénault, A., *Les enjeux de la sémiotique*, Paris, PUF, 1979.
- Hjelmslev, L., *Prolégomènes à une théorie du langage* (Fransızca çeviri), Paris, Minuit, 1968-1971.

- Kristeva, J., **Le Texte du roman. Approche sémiologique d'une structure discursive**, Paris-La Haye, Mouton, 1970.
- Lévi-Strauss Cl., 1. **Anthropologie structurale**, Paris, Plon, 1958.
2. **Anthropologie structurale deux**, Paris, Plon, 1974.
- Maurand, G., «Essai d'analyse narrativo-discursive d'une fable de La Fontaine», **Dilbilim V**, 1980.
- Nef, F., ve başkaları, **Structures élémentaires de la signification**, Brüksel, Complexe, 1976.
- Propp, V., **Morphologie du conte** (Fransızca çeviri), Paris, Seuil, 1973.
- Rastier, F., **Essais de sémiotique discursive**, Paris, Mame, 1973.
- Rifat, M., 1. «Göstergebilim ve Uygulama Alanları», **Dilbilim IV**, 1979.
2. «Analyse sémiotique d'un conte», **Degrés 23**, 1980.
- Saussure, F. de, **Genel Dilbilim Dersleri** (Türkçe çeviri: B. Vardar), cilt I, 1976; cilt II, 1978, Ankara, TDK yay.
- Tesnière, L., **Eléments de syntaxe structurale**, Paris, Klincksieck, 1959.
- Vardar, B., «Entretien avec A. J. Greimas», **Dilbilim I**, 1976.
- Vardar, B., ve O. Senemoğlu, «Analyse sémiotique d'un récit anecdotique turc», **Degrés 23**, 1980.
- Yücel, T., 1. **L'Imaginaire de Bernanos**, İstanbul, Ed. Fak. yay., 1969.
2. **Figures et messages dans la Comédie humaine**, Paris, Mame, 1972
3. «Le Procès de la manipulation», **Dilbilim III**, 1978
4. **Anlatı Yerlemleri**, İstanbul, Ada yay., 1979
5. «L'Enonciation et le conte populaire», **Degrés 23**, 1980.
6. «Le conte populaire ou le voyage vers soi», **Degrés 23**, 1980.
- Zilberberg, Cl., **Une lecture des «Fleurs du Mab» de Baudelaire**, Paris, Mame, 1972.

Dergiler:

- Degrés** (Brüksel, bütün sayılar; özellikle de Türk Halk Anlatılarının göstergebilimsel çözümlemesi üstüne düzenlenen 23. sayı)
- Dilbilim** (İstanbul, bütün sayılar)
- Documents** (Paris, EHESS, bütün sayılar)
- Langages** (Paris, 10., 31. ve 43. sayılar)
- Langue française** (Paris, 3. sayı)
- Le Bulletin** (Paris, EHESS, bütün sayılar)
- Pratiques** (Paris, 11/12. sayı)

M. RIFAT

Açıklama: Bu yazıdaki terimlerin tanımı için bkz. B. Vardar (yönetiminde), **Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Ankara TDK yay., (basılmakta).

RÉSUMÉ

Dans ce texte, M. Rifat se référant aussi bien aux activités théorico-pratiques du Groupe de Recherches sémio-linguistiques de l'EHESS (Paris) qu'aux travaux effectués dans le cadre de l'Université d'Istanbul, se propose de présenter dans son ensemble les éléments de la sémiotique générale et tout singulièrement le processus de structuration et de génération des discours. Cette description peut donc se définir comme une introduction (en langue turque) à la sémiotique greimassienne et dans cette perspective, elle se caractérise notamment par le souci d'établir une terminologie turque aussi cohérente que possible, pouvant reproduire l'édifice conceptuel de la théorie en question.

D'un autre côté, la liste des ouvrages figurant à la fin de l'article permettra au lecteur d'observer à la fois les fondements, les acquis et les projets du parcours euphorique de la sémiotique greimassienne.
